

‘De buren van de Abdij’

De Erfgoeddag 2009 brengt het fenomeen vriendschap in de samenleving onder de aandacht. In Vlaanderen zijn er momenteel meer dan 200 vrijwilligersverenigingen actief rond één of ander belangrijk stuk erfgoed. Omdat die verenigingen er vaak in slagen om het gemeenschapsgevoel en de leefbaarheid in een buurt te verbeteren, en ik dat aan de lijve kon ervaren, vertel ik hier het verhaal van een bijzonder project in mijn buurt: ‘De buren van de Abdij’. Het is een vereniging van vrijwilligers, die begin 2007 een werking opzette in en rond de Sint-Baafsabdij.

DE IDENTITEIT VAN EEN UNIEKE PLEK

De abdijsite is gelegen aan de samenvloeiing van de Schelde en de Leie, aan de Ganda, de plek waar de stad Gent zijn oorsprong vindt. Deze site, die in 630 gesticht werd door de Franse zending Amandus en die vanaf de negende eeuw de Sint-Baafsabdij genoemd werd naar de Patroonheilige Bavo, groeide doorheen de eeuwen uit tot een van de belangrijkste abdijen van Vlaanderen. De abdij, waarin tussen 630 en 1545 monniken leefden, kent een zeer rijke en gelaagde geschiedenis waarin glorieperiodes worden afgewisseld door periodes van verval. Een definitief einde kwam er onder keizer Karel V, die een dwangburcht – het Spanjaardenkasteel – bouwde op de plaats van de abdij en de kerk, om de opstandige Gentenaren te belegeren. Tussen 1827 tot 1834 werd het Spanjaardenkasteel gesloopt. De vroegere abdij werd als ruïne behouden en in 1887 werd het Museum voor Stenen Voorwerpen er ondergebracht. Sedert 2006 besliste het stadsbestuur om de abdijsite en het museum enkel nog open te stellen voor geleide bezoeken.

Omdat een aantal buurtbewoners het sterk betreunde dat ze niet meer in de abdijsite konden vertoeven, besloten ze hier iets aan te doen. Een van hen, John Van Daele, nam het voortouw en belegde een vergadering met een kleine groep buren, die vervolgens een oproep deed naar de ruime buurt. Het voorstel om de abdijsite door vrijwilligers, de buren van de abdij, open te laten houden, werd algemeen positief onthaald. Een lange lijst van vrijwilligers diende zich aan. Ook de conservator van de abdijsite, Geert Van Doorne, de directeur van de Dienst Monumentenzorg reageerde er gunstig op, mits er maatregelen getroffen werden rond de veiligheid en verzekering van de vrijwillige toezichters. Het fiat van de Stad Gent zorgde ervoor dat er meteen een buurtwerking van start ging, die niet alleen van plan was om de abdijsite wekelijks een zondagnamiddag open te houden, maar er ook nog talrijke activiteiten te organiseren. Er vloeiden talrijke voorstellen van culturele activiteiten binnen.

SFEER RESPECTEREN

De abdij (binnentuin en refter) leent zich uitstekend voor passende culturele activiteiten: zoals muziek, dans, vertellingen, meditatie. Bij de selectie streefden de betrokken buurtbewoners er naar om activiteiten te kiezen die passen in de geest en de sfeer van deze plek. Iedereen vond het belangrijk dat de activiteiten zich zouden richten naar alle leeftijdsgroepen en nationaliteiten in onze multiculturele buurt. Vandaar dat er ook inspanningen werden gedaan om allochtonen bij de culturele activiteiten te betrekken. Een greep uit de activiteiten: in de abdijsite een gregoriaans koor en een soefi-ensemble, dansende derwisjen, een vertelavond met abdijsverhalen geschreven door buurtbewoners, de groep Octocello in de Romaanse refter... Het is ook een ideale plek om het monnikenverleden en onze huidige levenswijze kritisch in vraag te stellen. Dit was het geval tijdens diverse debatten.

Kenmerkend voor alle activiteiten is dat ze het karakter van de abdij als stilteplek respecteren en op een positieve manier ondersteunen. De cultuur die op deze plek ervaren wordt, staat nogal haaks op het soort cultuurconsumentisme (dat gekoppeld is aan citymarketing) dat we vandaag de dag in alle Vlaamse steden terugvinden. Misschien is de plek ook daarom zo'n verademing in de buurt, omdat ze aantoonde dat er ook nog andere manieren van cultuurbeleving mogelijk zijn.

DE ABDIJ ALS LICHTBAKEN

Door nieuwe activiteiten te organiseren die de specifieke identiteit van de plek in de verf zetten en door op diverse manieren bezig te zijn met de historiek van de plek en begaan te zijn met het behoud van haar huidige karakter, betekent deze plek meer, voor meer mensen uit de buurt en erbuiten. Bovendien engageren de buren van de abdij mensen die dan weer bij ander buurtinitiatieven (zoaen project rond zingeving in de Machariuskerk en het naburige buurtcentrum) betrokken zijn, waardoor er op een organische en gestage manier hechte banden gesmeed worden tussen de buurtbewoners, niet enkel binnen het initiatief, maar ook erbuiten.

Ooit was de abdij een gesloten gemeenschap die optrad als garnizoen van een grotere leefomgeving, om het kwaad op afstand te houden. Dit deed ze door een voorbeeldfunctie te vervullen als een eiland of baken van licht waarin morele, geestelijke en sociale waarden en deugden beoefend werden, waaraan men zich tot ver buiten zijn oevers kon spiegelen. Vandaag kan de abdij opnieuw een soortgelijke functie opnemen als eiland of baken dat licht uitstuurt in een multiculturele buurt. Het gebouw en zijn werking brengen een signaal van hoop en licht in een sterk geïndividualiseerde samenleving.

Isabelle De Baets

info

Debat en presentatie
boek 'De buren van de
abdij' op de Erfgoeddag
26 april 2009 vanaf
14 uur.
Bronnen: bezoekersgids,
Museum voor Stenen
Voorwerpen, A. Van Den
Kerkhove, Gent, 1993 en
www.burenvandeabdij.be.

Alle informatie over de
vele activiteiten overal in
Vlaanderen tijdens
de Erfgoeddag op
26 april 2009:
www.erfgoeddag.be.

De buren van de
Sint-Baafsabdij